

Osastopäällikkö Taneli Puumalainen

Valtioneuvoston asetus EUn digitaalisen koronatodistuksen kansallisen käytön väliaikaisesta rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta

1. Tausta ja valmistelu

Valtioneuvosto antoi 28.11.2021 koronavirusepidemian kiihtymisen johdosta tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa tarkoitetut valtioneuvoston asetukset, joilla rajoitetaan koronatodistuksen edellyttämisestä mainitun pykälän 2 momentissa säädettyjä oikeusvaikutuksia (1296 ja 1297/2021) silloisilla epidemian leviämisalueilla. Hallituksen suositusten mukaisesti viranomaiset ovat myös arvioineet ja ottaneet laajasti ja täysimääräisesti käyttöön tartuntatautilain mukaisia epidemiantorjunnan keinoja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on 10.1.2022 toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle lausunnon, jonka mukaan myös Kainuun sairaanhoitopiiri on siirtynyt epidemian leviämisvaiheeseen.

Asetusehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä kiireellisenä virkatyönä. Alueellisesta epidemiatilanteesta on saatu 10.1.2022 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunto.

Kiireellistä asetusehdotusta, jossa pykälän soveltamisalaksi on lisätty Kainuun sairaanhoitopiiri, ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa (VNOS 30 §).

2. Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

Epidemiologinen ja palvelujärjestelmän tilannekuva, uuden virusmuunnoksen muodostama uhka sekä rokotusten vaikutus epidemian kulkuun ja palvelujärjestelmän kestävyys on esitetty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetyssä muistiossa.

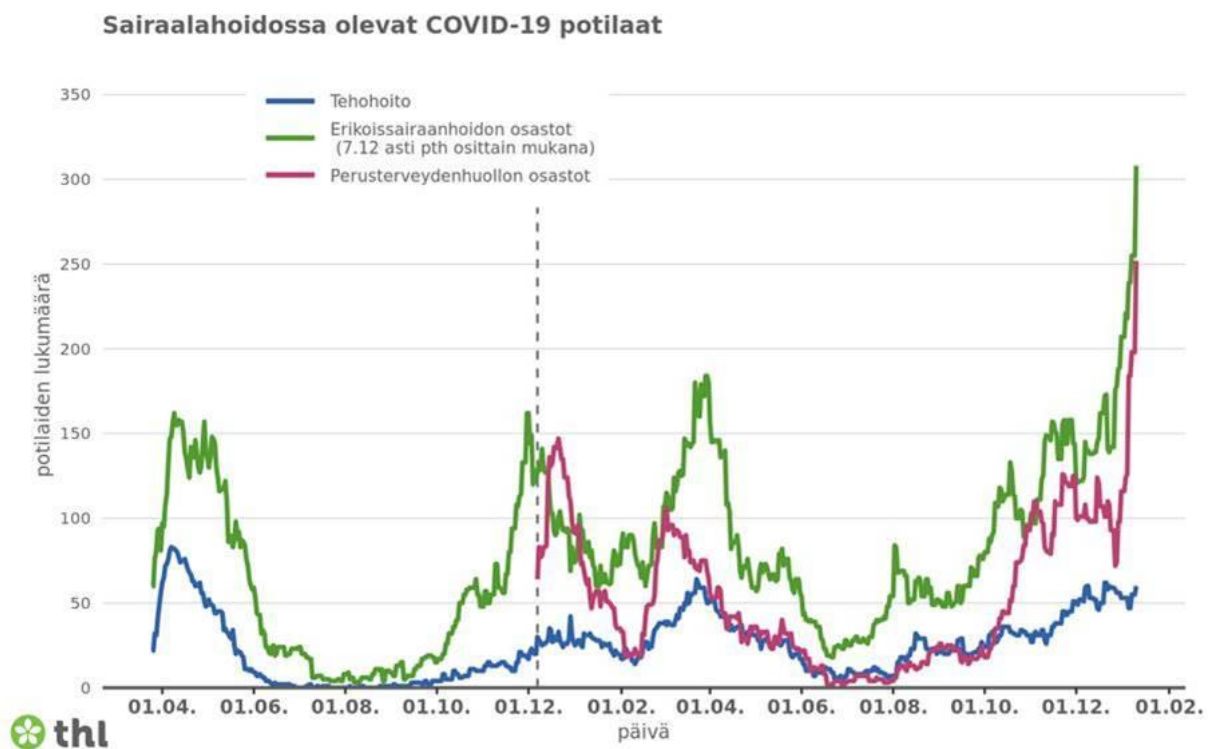
Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon mukaan epidemiatilanne on Suomessa heikentynyt voimakkaasti viime viikkojen aikana. Kahden viimeksi kuluneen viikon aikana uusien koronatartuntojen ilmaantuvuus kaksinkertaistui Suomessa kahteen edellisviikkoon verrattuna: 25.12.–7.1. tapauksia ilmaantui 1 559 / 100 000 asukasta, kun 11.–24.12. ilmaantuvuus oli 565 / 100 000 asukasta. Tapausmäärän kasvu näyttää kuitenkin hieman hidastuneen viimeksi kuluneen viikon aikana: 18.–24.12. tapauksia todettiin noin 18 600, 25.–31.12. noin 39 300 ja 1.–7.1. noin 47 300. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen tietoihin perustuvan Covid-19-tilannekatsauksen¹ 10.1.2022 päivittämän tilaston mukaan Suomessa on edellisen 14 vuorokauden aikana todettu 94 806 uutta covid-19-tartuntaa, mikä on 231 prosenttia

¹ Koronavirus. Covid-19-tilanne Suomessa. Päivitetty 10.1.2022. Verkossa: <https://www.koronatilastot.fi/fi/>.

enemmän kuin edellisen 14 vuorokauden aikana. Maanantaina 10.1.2022 klo 13:00 mennessä oli todettu 23 325 uutta covid-19-tartuntaa.

Viimeksi kuluneiden kahden viikon aikana (25.12.–7.1.) covid-19-tapauksia on havaittu suhteellisesti eniten rokottamattomilla 12–49-vuotiailla, yli 2 900 tapausta sataatuhatta asukasta kohden, ja rokottamattomilla 20–29-vuotiailla tartuntojen ilmaantuvuus oli lähes 3 400 / 100 000 asukasta. Kuitenkin myös jo kaksi kertaa rokotetuilla 20–29-vuotiailla tartuntoja esiintyi huomattavan runsaasti, yli 3 100 / 100 000 asukasta.

Sairaalahoidossa oli 10.1. sairaanhoitopiirien THL:lle ilmoittamien kyselytietojen mukaan yhteensä 612 covid-19-potilasta, joista 303 oli erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla, 250 perusterveydenhuollon vuodeosastoilla ja 59 tehohoidossa. Tehohoidon kuormitus on joulukuuna alusta lähtien pysynyt samalla, korkealla tasolla, mutta muun sairaalahoidon kuormitus on jyrkässä kasvussa (*Kuvaaja*).

Kuvaaja. Sairaalahoidossa olevat covid-19-potilaat tehohoidossa, erikoissairaanhoidon osastoilla ja perusterveydenhuollon osastoilla. Tiedot perustuvat sairaanhoitopiirien THL:lle ilmoittamiin tietoihin.

Alueet ovat arvioineet epidemiatilanteensa 10.1.2022 seuraavasti:

Leviämisalueiden tunnusmerkit täyttyvät kaikilla 21 alueella:

Ahvenanmaan maakunta sekä Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Itä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen,

Kymenlaakson, Lapin, Länsi-Pohjan, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Päijät-Hämeen, Satakunnan, Vaasan ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit.

Muutokset edelliseen viikkoon (3.1.2022) verrattuna:

Leviämisalueen tunnusmerkkien on todettu täyttyvän 4.1. alkaen Kainuun sairaanhoitopiirissä.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen arvio kyseisten alueiden epidemiatilanteesta ei poikkea alueellisten yhteistyöryhmien omista arvioista.

2.2 Nykytilan arviointi

Aiempien epidemiaa torjuvien toimien vaikutukset, uusien rajoitustoimien toteuttaminen, yleisötilaisuuksien ja yleisten asiakas- ja osallistujatilojen rajoittaminen sekä sen merkitys epidemian leviämisen kannalta samoin kuin THL:n koronatodistuksen oikeusvaikutusten rajoittamiseen liittyvät lausunnot 20. ja 27.12.2021 on esitetty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetystä muistiossa.

Valtioneuvoston asetuksilla 1296 ja 1297/2021 toteutettiin 28.12.2021 ja asetuksella 3/2022 toteutettiin 6.1.2022 rajoitustoimia, jotka edelleen 10.1.2022 selvästi täyttävät tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa säädetyt edellytykset.

Kainuun sairaanhoitopiirin koronakoordinaatioryhmä totesi 4.1.2022 pitämässään kokouksessa, että leviämisalueen kriteerit täyttyvät Kainuussa ja päätti, että alue on leviämisalue 4.1.2022 alkaen.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos on lausunnossaan 10.1.2022 todennut, että sen arvio alueiden epidemiatilanteesta ei poikkea alueellisten yhteistyöryhmien omista arvioista.

Epidemian leviämisen estämiseksi on välttämätöntä lisätä Kainuun sairaanhoitopiiri asetuksen alueellista soveltamisalaa koskevaan luetteloon.

3. Ehdotetut muutokset

Valtioneuvoston asetuksilla 1296/2021 ja 1297/2021 on säädetty, että EU:n koronatodistuksen käytöllä ei epidemian leviämisalueilla voi vapautua viranomaisten tartuntatautilain 58 ja 58 d §:n nojalla määrittämistä rajoituksista. Pohjois-Karjalan ja Itä-Savon sairaanhoitopiirit lisättiin asetuksen 1 §:n 3 momenttiin asetuksella 1373/2021. Ahvenanmaan maakunta lisättiin asetuksen soveltamisalan piiriin asetuksella 3/2022. Asetus on voimassa 20.1.2022 saakka.

Koska myös Kainuun sairaanhoitopiiri on uusimman tiedon mukaan epidemian leviämisaluetta, valtioneuvostolle esitetään, että se lisättäisiin asetusten soveltamisalaan eli 1 §:n 2 momenttiin.

Epidemiatilanteen heikkenemisen yhä jatkuessa sekä sairaan- ja tehohoidon tarpeen yhä kasvaessa valtioneuvostolle esitetään, että EU:n digitaalisen koronatodistuksen väliaikaista rajoittamista jatkettaisiin 31.1.2022 saakka. Tämä tarkoittaa, että asetuksen 2 §:ää muutettaisiin pidentämällä voimassaoloaikaa 31.1.2022 saakka.

Rajoitus toteutettaisiin muuttamalla asetuksen 1297/2021 1 ja 2 §:ää, sellaisena kuin niistä 1 § on asetuksessa 3/2022 ja 2 § asetuksessa 1297/2021, 12.1.2022 lukien.

4. Esityksen vaikutukset

Yleisötilaisuuksien järjestämiseen sekä yleisölle avoimiin asiakas- ja osallistujatiloihin kohdistuvia rajoituksia, rajoitusten vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä taloudellisia vaikutuksia on käsitelty valtioneuvoston ylimääräisessä istunnossa 28.11.2021 esitetystä muistiossa.

Ehdotettujen muutosten vaikutukset kohdistuvat niihin alueisiin, jotka lisättäisiin asetuksen soveltamisalaan. Sääntelyn kohteisiin kohdistuvien rajoitusten negatiiviset vaikutukset johtuvat osaltaan nyt ehdotetusta asetuksesta, mutta pääosin vaikutukset syntyvät kuntien ja aluehallintoviranomaisten päättämistä yksityiskohtaisista rajoituksista ja velvoitteista.

5. Sääntelyn välttämättömyyden arviointi

Valtioneuvoston asetuksilla säädettyjen rajoitusten - samoin kuin asetukseen nyt esitettyjen muutosten - tulee täyttää tartuntatautilain 58 i §:n 5 momentissa säädetty välttämättömyyden edellytykset kyseisenä ajanjaksona sekä kyseisillä alueilla. Valtioneuvoston on lisäksi tarkoin seurattava asetuksen ajantasaisuutta ja se on välittömästi kumottava, jos rajoitukselle säädetty edellytykset eivät enää täyty.

Rajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus vallitsevassa epidemiatilanteessa 31.1.2022 saakka on perusteltua, jotta epidemia leviämistä saadaan ehkäistyä ja samalla turvattua sairaanhoidon palvelujen riittävyys asianmukaisella tavalla. Koronatodistuksen käytön rajoittamista on perusteltua pidentää, ottaen huomioon THL:n lausunnossakin esitetyn seikan, jonka mukaan myös kaksi kertaa rokotetuilla 20–29-vuotiailla tartuntoja esiintyi huomattavan runsaasti, yli 3 100 / 100 000 asukasta. Näin ollen nykyisessä on perusteltua, ettei EU:n digitaalisen koronatodistuksen käytöllä voida nykyisessä epidemiatilanteessa turvata ihmisten terveyttä sekä samalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen riittävyyttä yhtä tehokkaasti kuin tartuntatautilain mukaisilla muilla rajoitustoimenpiteillä.

Esitetty poikkeus koronatodistuksen käyttömahdollisuudesta rajautuisi edelleen yhdenmukaisesti vain sellaisiin alueisiin, jotka ovat epidemian leviämisen kannalta pahimmassa vaiheessa. Nyt myös Kainuun sairaanhoitopiirin alue on siirtynyt epidemian leviämisvaiheeseen ja siten kaikki Suomen alueet olisivat nyt asetuksen soveltamisalan piirissä. Soveltamisajan pituus olisi kaikilla alueilla voimassa yhdenmukaisesti.

Muistiossa on todettu, että hallitus varautuu nyt suorien ja välttämättömien rajoitustoimista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tilanteen edellyttämällä tavalla. Työ- ja elinkeinoministeriö on ilmoittanut, että jatkovalmistelussa linjataan pikaisesti korvausten toteuttamistavasta erityisesti yritysten kustannustukilainsäädännön (sulkemiskorvaus, rajattu kustannustuki), työttömyysturvan sekä tapahtumien (mukaan lukien kulttuuri ja urheilu) peruuntumisen osalta. Lisäksi jatketaan koronatilanteesta johtuvien suorien kustannusten korvaamista viranomaisille täysimääräisesti.

Edellä esitetyn perusteiden ehdotuksen on arvioitu täyttävän laissa säädetty välttämättömyyden vaatimukset. Lisäksi ehdotuksen hyötyjen ja haittojen laaja-alaisen arvioinnin jälkeen siinä säädettyjen

rajoitusten on arvioitu edelleen olevan oikeasuhtaisia ja Kainuun sairaanhoitopiiriin lisäämisellä asetuksen soveltamisalaan on hyväksyttävät, oikeanmukaiset sekä välttämättömät perusteet.